

ותשקוט הארץ 40 שנה, ומסופי חיל-האוויר

יצאו להתקפה.

אילו נרדם מישהו בשבוע ה- ראשון של תשמ"ב, והתעורר אחרי עילפון ארוך בשבוע האחרון, יכול היה להתרשם שלא השתנה במשך השנה דבר והצידודר. אילו הפעיל את מכשיר-הרדיו, היה שומע חדשות שחזרו כמעט מלוליות, על חדשות הימים הראי- שונים: מטוסי חיל-האוויר תקפו מטרת-מחבלים ועמדות של הצבא הסורי בלבנון, כל מטוסינו חזרו בשלום, מעריכים את מיספר ההרוג- גים של האוייב ב-30; הנהלת אל- על שוקלת את סגירת החברה, כי עיקבות עיצומים של העובדים; ה- אינפלציה הגיעה לשיא חדש; מי נהיגה מחבלים יאסר ערפאת הודו מן לפגישה עם האפיפיור; נערך דיון סוער ב...; בהתקפה אישית חריפה חסרת-תקדים יצא...; מחאה תקיפה שוגרה על-ידי...

מאזן כזה היה מתקשה מאוד להאמין כי בשעה ששכב בעילפוניו אירעה מילחמה גדולה, שבה ניספו 350 ישראלים ורבבות אחרים; מי לחמה שתודות לה "תשקוט הארץ 40 שנה" (כדברי מנחם בגין), ושי- כה חוסל סופית הכוח הצבאי המ- דיני של אש"ף (כדברי אריאל שי- רון). אדם שהיה חכם יותר ממנחם בגין ומאריאל שרון גם יחד (אם אפשרי הדבר) אמר על כך, לפני כמה אלפי שנים: "הכל הבלים, ה- כל הבל, מה יתרון האדם בכל ע- מלו שימולל תחת השמש, וזהו השמש ובא השמש ואל מקומו שאוף זורה הוא שם. כל הנחלים הולכים אל הים והים אינו מלא." לפי אותו ההגיון, קשה היה להא- מין כי מנהיגי ישראל יהיו חכמים יותר מתשמ"ג. "לקפוץ לג'זניה" בדבר אחד היה האיש המתעורר מעילפוניו בן- 50-שבועות יכול להבחין מייד: גבולות המדינה השתנו שוב. בראשית תשמ"ב שירתו חיילי צה"ל בחום המידבר של דרום-סי- ני. בסוף השנה התכוננו לבלות חורף מושלג בלבנון. הנהגים למדו לנהוג בשלג עמוק, והחיילים הת- רגלו למחשבה כי במילחמה הבאה עשוי צבע-ההסוואה להיות לבן, נעליהם שלג יחליפו את געלי- המידבר, והסקי יהפוך ספורט צבאי.

במהלך השנה הוחזר הציהאי סיני במלואו. לעומת זאת סופחה רמת-הגולן לישראל, וכמחצית ה- ר לבנון הפכה, איזור שליטה של צה"ל — וכלל הנאה למשך הר- בה שנים. צעירים ישראלים, שהתכוננו ב- ראשית השנה, "לקפוץ לנואיבה" כדי לטבול שם במים הצחים של הים האדום, התכוננו בסוף השנה "לקפוץ לג'זניה", כדי לטבול במי המיפירץ היפה שלרגלי-הרי-הלבנון. הם יכלו רק לתמוה אם בשנת תשמ"ב שינתה הגבול שוב, ובפ- רוס תשמ"ד יוכלו "לקפוץ לפטרה". הכל נראה כאפשרי.

מיפליגות

בלו ושמנו בחירות

שמעוב כמעט שוכר

את בגין במהירות

שגם הוא עצמו

היה נופל בה.

כאשר ישב יו"ר מיפלת העבר, דה, שימיעון פרס, והתאבל על אביו (המשך בעמוד 62)

בפאס מת הרעיון של "ארץ ישראל השלמה"

תהפכה בפאס

מופיעות בשני הניסוחים. מבחינה מכרעת זו, לא חל כל שינוי. אם כן, מדוע הוכנסה מועצת-הביטחון לעניין? יש לכך הסבר פשוט להפליא. כדי להשיג החלטה פה-אחד, היה צורך לרכוש גם את ליבן של המדינות הפרו-סובייטיות בעולם הערבי, ובראשן סוריה, הגורמים המתונים — ובראשם סעודיה, אש"ף, מארוקו ותוניסיה — ראו חשיבות עליונה בהגשת תוכנית-שלום ש כל המדינות הערביות (מלבד המישטר המטורף הסובייטיים לתהליך-השלום, בדרך עקיפה. ברית-המועצות היא אחת מחמש החברות הקבועות, בעלות וכותה-הווסו, במועצת- הביטחון, איזכור מועצת-הביטחון בהקשר זה מכניסה את ברית- המועצות בדרך האחורית.

(8) מועצת הביטחון תערוך לכבודם של עקר נות אלה.

גם סעיף זה נועד להעניק לארצות-הברית ולברית-המועצות מעמד כלשהו לגבי תהליך-השלום. אגב, גם בתוכנית-פאהד המקר

המלך פאהד

מרוכב קובע, משולש מזר

רית דובר על "ערבויות של הא"ם, או של חלק מחברות הא"ם, לרבות ארצות-הברית וברית-המועצות, לגבי כל הסכם שייחתם."

דך חדש

מזן שאין גורם ישראלי שיהיה מוכן לחתום על תוכנית זו כלשונה, מילה במילה. אך יש מיעוט ניכר וחשוב בישראל, אשר העקרונות הכלליים של תוכנית-שלום זו מקובלים עליו: הגדרה עצמית לפלסטינים; מדינה פלסטינית לאומית לצד ישראל, בגדה וברצועה; גבול ה-4 ביוני 1967; תשלום פיצויים לפליטים. עקרונות אלה גלומים, למשל, במצע תנועת של"ף, וקרוכים לדיועו של חלק גדול ממחנה-השלום הישראלי. אך גם מי שאינו דוגל בעקרונות אלה, הדוחה אותם כשתי ידיים, מוכרח להכיר כי החלטות-פאהד מהוות התקדמות מכרעת של העולם הערבי בכלל, ושל אש"ף בפרט, לקראת שלום. בפעם הראשונה נאמר בצורה חרימשמעותית, עץ דעת כל המדינות הערביות, כי פני העולם הערבי לשלום, וכי שדומה של מדינת-ישראל צריך להיות מוכבטח בשלום כזה.

אילו נאמרו דברים כאלה לפני מילחמת ששת-הימים, היו מאמינים בישראל כי הגיעו מייהמישית.

די להזכיר מה אירע לתוכנית-פאהד — אותה תוכנית עצמה — לפני שנה, אחרי שנוסחה בהסכמת יאסר ערפאת (יש אומרים של על פי הנחיתה, בידי חאלד אל-חסן, מראשי אש"ף), כונסה ועידת-פיסגה בפאס כדי לאשר אותה, אולם סוריה החליטה לטרפד את התוכנית, היא הטילה וטו גם על קבלתו על-ידי אש"ף. ערפאת עצמו, ששיבח את התוכנית עם פרסומה, מצא את עצמו במצב מכין ביותר, כאשר הרוב באש"ף החליט שלא לקבל את התוכנית. כאשר התברר הדבר עם פתיחת ועידת-הפיסגה, החליט היו"ר — חסן מלך מארוקו — בו במקום לנעול את הוועידה כולה.

מובן שזוהי תוכנית ערבית, וזאת תוכנית מוסכמת. כמו כל תוכנית כזאת, היא מהווה את עמדת-המצב של פניו פתיחת המשאומתן, ונועדה לשמש כעמך דתי-מיקוח.

מבחינה ישראלית, חסרים בתוכנית רכיבים חשובים. אף

ה איש שנתבע להחזיר את הכד ששאל מן התובע העלה במישפטו שלוש טענות: ראשית, מעולם לא קיבל את הכד. שנית, הכד כבר היה שבור כשקיבל אותו. שלישית, הוא החזיר את הכד לתובע כשהוא שלם.

ההתקפה הנועמת של ממשלת-בגין, בעזרת המערך, על החלטותיה של ועידת-הפיסגה הערבית בפאס (מתחרו עם סס) היתה מבוססת על הגיון דומה: ראשית, תוכנית-פאהד המקורית מלפני שנה נועדה להשניד את ישראל. שנית, החלטות-פאס מרוקנות מתוכנה את תוכנית-פאהד. שלישית, הערבים אינם מתכוונים לזה ברצינות. כל שלוש הטענות היו כוזבות.

8 הסעיפים

עידת-הפיסגה של המלכים הנשיאים של המדינות הער- ביות, וביניהם יו"ר אש"ף, שהתכנסה בעיר המארוקאית ההררית, שהיתה פעם בעלת קהילה יהודית חשובה ופורחת, פתחה דף חדש בתולדות הסיכסוך הישראלי-ערבי. לא היתה זאת ועידת-הפיסגה הערבית הראשונה שקיבלה את רעיון השלום. ועידת-הפיסגה שהתכנסה בבגדאד, בנובמבר 1978, מייד אחרי קמפ-דייוויד, כבר אימצה לעצמה את הרעיון הזה. בהשפעת יורש-העצר פאהד ויאסר ערפאת, ששלטו בוועידה, התקבלו החלטות מתונות, שדיברו על "שלום יציב ובר-קיימא", ואף על גבולות 1967. החלטות אלה התקבלו פה-אחד, אולם החלטות אלה לא זכו או בתשומת-לב עולמית, מפני שהוועידה כולה עמדה בסימן ההתנגדות לשלום הנפרד של אגודת אל- סאדאת, והרטוריקה בה היתה קיצונית. קשה היה להבדיל בין ההתנגדות לשלום ישראל-מצרי נפרד ובין ההתנגדות לשלום ביכלל.

ואילו בפאס, השבוע, הכל היה ברור לגמרי. שוב שלט בוועידה הציר פאהד-ערפאת. שוב התקבלו החלטות פה-אחד. אך הפעם התקבלה תוכנית שכל מי שידע לקרוא — ושאינו נוסף קורבן לשיטת-מוח — יכול להבין בעצמו. אחרי הקדמה, המעלה על גס את גישת הנשיא התוניסי הישיש, חביב בורגיבה, הרואה, בחוקיות בינלאומית בסיס לפיתרון השאלה הפלסטינית" ואת תכנית המלך פאהד, בנוגע לשלום במיזרח התיכון", נקבעה התוכנית הבאה:

(1) נסיגת ישראל, מכל השטחים הערביים שנכ" בשו כי 1967, לרבות אליקודם הערבית (ירושלים המזרחית).

סעיף זה קובע, למעשה, את הגבול: קו ה-4 ביוני 1967. טמונה בו גם הכרה בישראל בגבולות אלה, כי מי שתובע נסיגה משטח מסוים, אינו תובע נסיגה משטח אחר. הזכרת שמה המפורש של ישראל — גם בהקשר השלילי של נסיגה — פירושה הכרה.

(2) הכבחת חופשי-הפולחן וקיום טכסים דתיים לבני כל הדתות במקומות המקודשים.

גם בסעיף זה טמונה הכרה בישראל בגבול ה-4 ביוני 1967. זהו סעיף שיגרתי, שגם ישראל רגילה לכלול אותו בכל תוכנית. (4) אישור מחדש של זכות העם הפלסטיני להגדרה עצמית ויישום זכויותו הלאומיות שאינן ניתנות לביטול או להפרחה, תחת מנהיגותו של איר, גוף-השיחרור הפלסטיני, נציגו היחיד והלגיטימי, ופיצוי כל אלה שאינם רוצים לחזור.

סעיף זה מאשר, כמובן, את המנהיגות הביצעית של אש"ף בעם הפלסטיני — דבר שאינו מוטל בספק אחרי שערפאת התקבל בכבוד-מלכים, כמנצח המצור על ביירות, הסעיף הזה קוטל את "האופציה הירדנית", כתחליף למנהיגות אש"ף, אך אינו סותר תפקיד כלשהו שהמלך חוסיין יוכל למלא כמתווך בין ארצות-הברית ואש"ף, וגם בין ישראל ואש"ף, אם מישנה יעמוד על כך. המלך חוסיין הצביע בעד סעיף זה יחד עם כל שאר השליטים, ואין שום סימן לכך שעשה זאת באי-רצון. להיפך: הוא שמח על כך שלא הוטל עליו שום תפקיד ייחודי, שעלול היה לחשוף אותו בעתיד להתקפות.

חשובות מאוד גם המלים האחרונות של הסעיף, יש בהן ויתור מפורש על החזרת הפליטים הפלסטיניים לשטח ישראל, ובסיס למשאומתן על תשלום פיצויים.

(5) העמדת הגדה המערבית ורצועת-עזה תחת פיקוח האו"ם לתקופת-מעבר שא תענה על חודר שים אחרים.

והי הצעה מקובלת על הערבים. (6) הקמת מדינה פלסטינית עצמאית, שביורתה אליקודם (ירושלים המזרחית).

סעיף זה סותר, כמובן, כל רעיון של החזרת הגדה לממלכת ירדן, אך אינו סותר יצירת קשר כלשהו, הדוק או פחות-הדוק, בין המדינה הפלסטינית וירדן.

(7) מועצת הביטחון תערוך לשלום בין כל המדינות באיזור, לרבות המדינה הפלסטינית העצמאית. זהו הסעיף שעורר את הזעם הגדול ביותר מצד התועבולנים הרשמיים בירושלים. נאמר בקול-יקולות שהוא מרוקן מתוכנו את הסעיף שהיה כלול בתוכנית-פאהד המקורית. אין בכך כל ממש. הטענה לא באה אלא לעשות רושם על בורים.

בתוכנית המקורית של פאהד, מלפני שנה, אמר סעיף זה: "הכרה בזכות כל המדינות במיזרח התיכון לחיות בשלום." "הכרה בזכות כל המדינות באיזור" (בה"א הידיעה) המלים הקבועות: